

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถ่านหินถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั่วทั้งโลก เนื่องจากการมีแหล่งถ่านหินที่กระจายอยู่ทั่วโลก อีกทั้งยังมีปริมาณค่อนข้างมาก รวมไปถึงการขุดถ่านหินนำมาใช้นั้น สามารถดำเนินการได้โดยง่าย ทำให้ต้นทุนของถ่านหินถูกว่าต้นทุนเชื้อเพลิงอื่นๆ โดยส่วนใหญ่จะมีการนำถ่านหินไปใช้กับอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้า ถ่านหินลิกไนต์เป็นถ่านหินที่พบมากที่สุดในประเทศไทย โดยพบที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ในช่วงที่ราคาน้ำมันในประเทศไทยยังมีราคาไม่สูงมาก ถ่านหินจึงยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก แต่หลังจากที่เกิดวิกฤติน้ำมัน จึงได้มีการนำลิกไนต์มาใช้แทนน้ำมันเชื้อเพลิงมากขึ้นทั้งในด้านการผลิตกระแสไฟฟ้าและอุตสาหกรรมต่างๆ (สำนักนโยบายและแผนพลังงาน, 2548.)

เหมืองแม่เมาะ เป็นหน่วยงานหนึ่งของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการผลิตและส่งถ่านลิกไนต์ เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้าให้แก่โรงไฟฟ้าแม่เมาะ เหมืองแม่เมาะจัดเป็นเหมืองถ่านหินลิกไนต์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีปริมาณการขุดขนถ่านปีละประมาณ 16 ล้านตัน (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เหมืองแม่เมาะ, 2558)

โครงการเหมืองแร่ลิกไนต์แม่เมาะเป็นโครงการที่เข้าข่ายที่จะต้องปฏิบัติตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2555 ซึ่งกำหนดให้ประเภทโครงการหรือกิจการทำเหมืองตามกฎหมายว่าด้วยแร่ทุกขนาด ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพื่อนำเสนอขอความเห็นชอบต่อ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้โครงการเหมืองแร่ลิกไนต์แม่เมาะ ไม่เข้าข่ายประเภทโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ แต่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการศึกษาและกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จึงกำหนดให้มีการศึกษาและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบปฏิบัติ

ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2552 ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ซึ่งเชียงใหม่มาได้มีการดำเนินการวิเคราะห์ และกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สำคัญ ตามแนวทางของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) ได้แก่ มาตรการลดผลกระทบจากฝุ่น กลิ่น เสียง ความสั่นสะเทือน และคุณภาพน้ำ ผิวดิน เพื่อลดและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก

ในกระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง เพื่อใช้ในการจัดทำแผนงานมวลชนสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน อันจะนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจและให้ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรเอกชน ผู้ที่มีส่วนได้เสีย และประชาชนทั่วไปภายในรัศมี 5 กิโลเมตร จากขอบพื้นที่เชียงใหม่มาได้มีการมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อเหมืองแม่มาะ (บริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริ่ง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด, 2557)

ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่มาะ นับเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญของเหมืองแม่มาะ ตามการประเมินและจัดกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญ ที่มีความต้องการที่สำคัญ คือการได้รับการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ได้รับการดูแลผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และได้รับการจ้างงานในพื้นที่ (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เหมืองแม่มาะ, 2558)

การดำเนินงานที่ผ่านมา เหมืองแม่มาะได้มีการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ รวมทั้งได้มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีประชาชนบางส่วนที่มีการร้องเรียนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นความจริงมาที่เหมืองแม่มาะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในอำเภอแม่มาะ จังหวัดลำปาง ยังไม่มีการรับรู้เท่าที่ควรว่าเหมืองแม่มาะได้มีการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวอย่างเคร่งครัดมาโดยตลอด (เกษศิริินทร์ แปงแสน, 2558 : สัมภาษณ์)

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีการรับรู้ต่อการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม เหมือนแม่เมาะอย่างไร โดยนับเป็นความต้องการที่สำคัญของประชาชนในการรับรู้ข้อมูล ที่ถูกต้อง และได้รับการดูแลผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสื่อสารข้อมูลให้แก่ประชาชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปางต่อการดำเนินการตาม มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เมืองแม่เมาะ

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา

1.3.1 การรับรู้ หมายถึง กระบวนการในการตีความหมายของตัวบุคคลจากสิ่งเร้าต่างๆ ที่มากระทบ โดยใช้ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลในการตีความหมายว่า เมืองแม่เมาะได้มีการ ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เมืองแม่เมาะ หรือไม่

1.3.2 การยอมรับ หมายถึง พฤติกรรมของประชาชนในอำเภอแม่เมาะ ที่แสดงออกถึง ความรู้สึกพอใจในการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้า ฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เมืองแม่เมาะ

1.3.3 มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่ง ประเทศไทย เมืองแม่เมาะ หมายถึง มาตรการที่เมืองแม่เมาะ กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไข ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เมืองแม่เมาะ ตามที่ระบุในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ที่ผ่านการกลั่นกรอง จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการ ไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เมืองแม่เมาะ และนำมาเฉพาะมาตรการที่เห็นว่าเป็นมาตรการหลักที่ สำคัญ ชัดเจน และประชาชนในอำเภอแม่เมาะ สามารถรับรู้ได้โดยง่าย

1.3.4 ประชาชนในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง หมายถึง ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง อันประกอบด้วย ตำบลบ้านดง ตำบลนาสัก ตำบลจางเหนือ ตำบลแม่เมาะ และตำบลสบป่าด

1.3.5 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนแม่เมาะ หมายถึง สถานประกอบการซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 801 หมู่ที่ 6 ต.แม่เมาะ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง 52220

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับในการศึกษา

1) ทำให้ทราบการรับรู้ของประชาชนในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปางต่อการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เขื่อนแม่เมาะ

2) เพื่อนำผลการศึกษาไปเสนอแนะต่อการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เขื่อนแม่เมาะ ในการปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์สำหรับการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เขื่อนแม่เมาะ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved